

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

9/2013

гр.София, 12 декември 2014 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия в съдебно заседание на 27 ноември 2014 год. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
КРАСИМИР ВЛАХОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА
ПЛАМЕН СТОЕВ
БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	14. ЗЛАТКА РУСЕВА
2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	15. ДИЯНА ЦЕНЕВА
3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ	16. МАРИЯ ИВАНОВА
4. ТЕОДОРА НИНОВА	17. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА
5. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	18. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА
6. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА	19. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
7. СТОИЛ СОТИРОВ	20. МАРИО ПЪРВАНОВ
8. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	21. ЕМИЛ ТОМОВ
9. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА	22. АЛБЕНА БОНЕВА
10. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	23. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
11. СВЕТЛА ЦАЧЕВА	24. БОНКА ДЕЧЕВА
12. ЛЮБКА БОГДАНОВА	25. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
13. ВЕСКА РАЙЧЕВА	26. ЖИВА ДЕКОВА

27. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА	38. ДИАНА ХИТОВА
28. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА	39. БОЯН ЦОНЕВ
29. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА	40. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
30. ВАСИЛКА ИЛИЕВА	41. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
31. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА	42. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
32. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА	43. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА
33. ОЛГА КЕРЕЛСКА	44. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
34. ЗОЯ АТАНАСОВА	45. ЛЮБКА АНДОНОВА
35. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ	46. ГЕРГАНА НИКОВА
36. ВЕСЕЛКА МАРЕВА	47. МАЙЯ РУСЕВА
37. БОРИС ИЛИЕВ	

при участието на секретаря Борислава Лазарова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 9 по описа за 2013 г. на
Общото събрание на Гражданска колегия
докладвано от съдия МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА

Тълкувателно дело №9/2013 г. по описа на ВКС, Гражданска колегия, е образувано с разпореждане от 21.11.2013 г. на Председателя на Върховния касационен съд на Република България, на основание чл.128, ал.1 ЗСВ във връзка с чл.292 ГПК, по предложение на състав на Трето гражданско отделение, който с определение №268 от 14.11.2013г., постановено по гр.д. № 4294/2013 г., е спрял производство по делото и е предложил на Общото събрание на Гражданската колегия да постанови тълкувателно решение, поради наличие на противоречива съдебна практика, по следния въпрос:

Предвидената в чл.333, ал.3 КТ, във връзка с §1,т.6 от ДР на КТ предварителна закрила при уволнение се отнася само за работник или служител, който е член на синдикално ръководство в предприятието, на териториален, отраслов или национален ръководен избран синдикален орган, или и до работник или служител, който е член на синдикално ръководство на основните синдикални организации в съответните структурни подразделения на предприятието.

Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд на РБ, за да се произнесе съобрази следното:

Поставеният материалноправен въпрос е разрешаван противоречиво в постановени по реда на чл.290 ГПК решения на ВКС - ГК, в които са застъпени следните становища:

Според едното становище, с предварителна закрила при уволнение по чл.333, ал.3, предложение първо от КТ, се ползват членовете на синдикалното ръководство в предприятието - председател

и секретар на синдикалната организация, учредена и структурирана към предприятието на съответния работодател, но не и ръководствата (председателите и секретарите) на вътрешните структури (секции) в рамките на тази синдикална организация. Посочено е, че нормите на чл.333, ал.3 КТ и §1, т.6 от ДР на КТ, с които е уредена специалната закрила по отношение на определен кръг субекти в трудовоправната връзка, са с императивен характер, поради което не могат да се тълкуват разширително. Прието е, че само в случаите, когато вътрешните структури на синдикалната организация следват организацията и структурата на предприятие, чиито подразделения или други организационно и икономически обособени образувания са самостоятелни работодатели по смисъла на §1, т.1 от ДР на КТ, специалната закрила при уволнение по чл.333, ал.3 КТ във вр. с §1, т.6 от ДР на КТ, се разпростира и върху синдикалното ръководство на синдикалната секция, учредена и структурирана към съответното подразделение или друго организационно и икономически обособено образувание - самостоятелен работодател.

Подобно разрешение е възприето и в решения на ВКС на РБ, постановени по реда на отменения ГПК от 1952 г.

Според другото становище, предвидената в чл.333, ал.3 КТ във връзка с §1, т.6 от ДР на КТ предварителна закрила при уволнение се отнася и до работник или служител, който е член на синдикално ръководство на основните синдикални организации в съответните структурни подразделения на предприятието. Посочено е, че в предприятията, в които обединената синдикална организация на цялото предприятие е образувана от основни синдикални организации в организационно и икономически обособените звена към него (заради различните по вид, характер и обем дейности на предприятието и многочисленост на персонала), в тези случаи закрилата обхваща както членовете на синдикалното ръководство на обединената синдикална организация на цялото предприятие, така и ръководството на основните синдикални организации в съответните структурни подразделения.

Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд, по поставения за тълкуване правен въпрос, намира за правилно първото становище, предвид следното:

Трудовоправната закрила за синдикалисти с ръководни функции е предвидена от законодателя, като израз на задължението на държавата, да гарантира възможност за безпрепятствено отстояване на синдикалните интереси на работниците и служителите, явяващи се в определени случаи противоположни с тези на работодателя. В този смисъл, уредената в чл.333, ал.3 КТ социална защита при уволнение има за адресат синдикалисти, които предвид специфичното си положение и дейност – представителство и защита на исканията на работниците и служителите в предприятието при колективни трудови спорове, участие в колективното трудово договаряне и др. - влизат в спорове и конфликти с работодателя.

В правната теория и в съдебната практика няма спор, че нормата на чл.333, ал.3 КТ урежда специална закрила при прекратяване на трудовото правоотношение за две групи синдикални дейци – тези, които са членове на ръководството на синдикалната организация в предприятието; и тези, които са членове на териториален, отраслов или национален ръководен избран синдикален орган.

Противоречията в практиката касаят тълкуването и прилагането на закрилата по чл.333, ал.3 КТ в първата ѝ хипотеза – по отношение на лицата, членове на синдикалното ръководство в предприятието. Причини за това са както различните правни и организационни форми, чрез които предприятието на работодателя осъществява дейността си, така и конкретната вътрешна структура и организация на синдикално сдружаване в даденото предприятие.

Безспорно е, че в съответствие с принципите за синдикална автономия и свобода на сдружаването, суверенно право на всяка синдикална организация е да определи в устава си какви и колко могат да бъдат създаваните първични или основни синдикални организации и техните ръководства. Това право е гарантирано както от Конституцията на Република България (чл.49, ал.1), международните актове (Конвенция 87 и Конвенция 98 на МОТ) и от вътрешното ни законодателство (чл.4 и чл.33 КТ). Правото на синдикално сдружаване и предварителната закрила при уволнение на синдикални дейци обаче, са различни правни институти и поради това за обхвата на закрилата не могат да се черпят аргументи от вътрешната организационна самостоятелност и автономия при учредяването на синдикални структури.

В разглежданата хипотеза на чл.333, ал.3 КТ е уредена предварителна закрила при определени, изчерпателно изброени, основания за прекратяване на трудовия договор с лица, които имат качеството „член на синдикално ръководство в предприятието“. С легалната дефиниция на понятието „синдикално ръководство“, дадена в §1, т.6 от ДР на КТ, законодателят е ограничил приложението на закрилата само до председателя и секретаря на „съответната синдикална организация“. Синдикална организация на ниво предприятие, следва да се разбира като първична организация, създадена и съществуваща при отделния работодател. Този извод следва, на първо място, от императивния характер на нормите на чл.333, ал.3 КТ и §1, т.6 от ДР на КТ, който изключва разширителното им тълкуване. Вътрешни подразделения на синдикалната организация (обособени групи, секции и др., респ. ръководствата им), създадени и структурирани в различни (производствени, териториални и др.) звена на предприятието на един работодател, не попадат в обхвата на закрилата. Предприятието на работодателя е мястото, където се осъществяват трудовите отношения и то е само едно, независимо от броя и начина на разположение на структурно обособените в него подразделения. Съответната синдикална организация, учредена и структурирана към това предприятие, е субектът на взаимоотношенията с работодателя, възникващи по повод

представителството на работниците и служителите с цел защита на правата и исканията им, участие в колективни трудови спорове, в колективното трудово договаряне и др. Поради това, само посочените от закона лица като нейно ръководство се ползват от специалната закрила, защото те са тези, за които законодателят е счел, че се нуждаят от засилена закрила. Разпростирането на закрилата и по отношение на допълнителен (на практика - неограничен) кръг синдикални дейци, влиза в противоречие с целта и смисъла на закона, като включително поражда предпоставки за превратно използване на правния институт. При липсата на законови ограничения за създаването и броя на вътрешните синдикални структури в предприятието на един работодател, при наличието на синдикален плурализъм (съществуват различни синдикати, всеки от които може да е организационно представен в предприятието на работодателя) би могло да се стигне до положение, при което неопределен брой работници и служители ще са обхванати от закрилата, което очевидно не съответства на идеята на закона.

Не на последно място, специалната закрила при уволнение поражда действие в отношенията между субектите по трудовия договор - работника/служителя и работодателя. Понятието „работодател” е легално определено в §1, т.1 от ДР на КТ – това е всяко физическо лице, юридическо лице или негово поделение, както и всяко друго организационно и икономически обособено образувание, което самостоятелно наема работници или служители по трудово правоотношение. Терминът „работодател”, обаче е възстановен в българската правна терминология след 1990г. (със ЗУКТС, обн. в ДВ, бр.21/1990г., после е възприет в Конституцията на РБ – чл.49 ал.2) и широко е използван в измененията на КТ, обн. в ДВ бр.100/1992г. До тогава другата страна по трудовото правоотношение се е обозначавала с термина „предприятие”. Сега действащият КТ в §1, т.2 от ДР придава съвсем различно значение на понятието „предприятие” - определя го като мястото, където се полага наеман труд. В този смисъл, използваните в закрилните норми на чл.333, ал.3 КТ и §1, т.6 от ДР на КТ, изрази - „член на синдикално ръководство в предприятието” и „съответната синдикална организация” – преценени в контекста на общото им съдържание, логически следва да се съотнесат към другата страна по трудовото правоотношение - работодателя (дефиниран като понятие в §1, т.1 от ДР на КТ), а не към конкретното място, където се полага наемния труд, т.е. към понятието „предприятие” (определено в §1, т.2 ДР на КТ). Тълкувани в тяхната езикова, граматическа и смислова връзка, употребените в чл.333, ал.3 КТ термини - „работодател” и „предприятие” - водят до извод, че със закрила се ползва ръководството на синдикалната организация (председател и секретар) в предприятието на работодателя. Поради това, само в случаите, когато вътрешните структури на синдикалната организация (отделни групи, секции и др.) са създадени като следващи организацията и структурата на предприятие, чиито поделения или

други организационно и икономически обособени образувания са самостоятелни работодатели по смисъла на §1, т.1 от ДР на КТ, специалната закрила по чл.333, ал.3 КТ във вр. с §1, т.6 от ДР на КТ, ще обхване и ръководството на тези вътрешни синдикални структури, учредени към съответното поделение или друго обособено образувание - самостоятелен работодател.

По изложените съображения, Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

С предварителна закрила при уволнение по чл.333, ал.3, предложение първо от КТ, във връзка с §1, т.6 от ДР на КТ се ползва работник или служител, който е член на синдикално ръководство (председател и секретар) на синдикалната организация, учредена и структурирана към предприятието на съответния работодател, но не и ръководствата на вътрешните структури (секции) в рамките на тази синдикална организация.

Само в случаите, когато вътрешните структури на синдикалната организация следват организацията и структурата на предприятие, чиито поделения или обособени образувания самостоятелно наемат работници и служители и са самостоятелни работодатели по смисъла на §1, т.1 от ДР на КТ, предварителната закрила при уволнение по чл.333, ал.3 във връзка с §1, т.6 от ДР на КТ обхваща и ръководството (председателя и секретаря) на синдикалната секция, учредена към съответното поделение - самостоятелен работодател.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:

КРАСИМИР ВЛАХОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ

на ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....

ПЛАМЕН СТОЕВ

БОЙКА СТОИЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....	25. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....
2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА.....	26. ЖИВА ДЕКОВА.....
3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....	27. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....
4. ТЕОДОРА НИНОВА.....	28. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
5. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....	29. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
6. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....	30. ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
7. СТОИЛ СОТИРОВ.....	31. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
8. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	32. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
9. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА.....	33. ОЛГА КЕРЕЛСКА.....
10. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....	34. ЗОЯ АТАНАСОВА.....
11. СВЕТЛА ЦАЧЕВА.....	35. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
12. ЛЮБКА БОГДАНОВА.....	36. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
13. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....	37. БОРИС ИЛИЕВ.....
14. ЗЛАТКА РУСЕВА.....	38. ДИАНА ХИТОВА.....
15. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	39. БОЯН ЦОНЕВ.....
16. МАРИЯ ИВАНОВА.....	40. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
17. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	41. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
18. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	42. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
19. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....	43. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА.....
20. МАРИО ПЪРВАНОВ.....	44. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
21. ЕМИЛ ТОМОВ.....	45. ЛЮБКА АНДОНОВА.....
22. АЛБЕНА БОНЕВА.....	46. ГЕРГАНА НИКОВА.....
23. СВЕТЛА ДИМИТРОВА.....	47. МАЙЯ РУСЕВА.....
24. БОНКА ДЕЧЕВА.....	